

ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

Relationships between Household Accounting Efficiency and Quality of Life of Farmers in Mahasarakham

พรรณพกา แสงสุด,¹ ญาณินท์ ตั้งภิญโญพุฒิกุณ,² ไตรรงค์ สวัสดิกุล³

Panpaka Sangsud,¹ Yanin Tangpinyoputtikhun,² Trairong Swatdikun³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 330 คน ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล 25 พฤศจิกายน 2556 - 15 มกราคม 2557 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับคุณภาพชีวิต ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการลดรายจ่าย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิต ด้านที่อยู่อาศัย 2) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเพิ่มรายได้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวม ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว และ 3) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการออม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวม ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัว ด้านรายได้ และด้านการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน, คุณภาพชีวิต, เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Degree Student of Accountancy Program, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University.

^{2,3} Lecturer, Department of International Business Mahasarakham Business School, Mahasarakham University,

Abstract

The objective of this research was to assess Relationships between Household Accounting Efficiency and Quality of Life of Farmers in Mahasarakham. By using questionnaire as a tool for collected data from 330 farmers in Mahasarakham. Data collection period was 25 November 2013 – 15 January 2014. Statistics used for data analysis were multiple correlation analysis, simple regression analysis and multiple regression analysis. Household Accounting Efficiency was regarded as independent variable that have relationships and positive effects on Quality of Life. The results revealed the following findings : 1) household accounting efficiency, decreasing expend, positively affects on the quality of life, habitat 2) household accounting efficiency, increasing revenue, positively affects on the overall of quality of life, health and family and 3) household accounting efficiency, saving money positively affects on the overall of quality of life, health, habitat, family, revenue and participation.

Keywords: Household Accounting Efficiency, Quality of Life, Farmers in Mahasarakham

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่กระแสวัตุนิยมเข้ามามีบทบาทในสังคม อีกทั้งสภาวะเศรษฐกิจของประเทศเข้าสู่ปัญหาวิกฤตสินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้นเป็นเหตุให้รายจ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอดและไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง ส่งผลให้เกษตรกรจำนวนมากในประเทศมีรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือนจึงเป็นเครื่องมือทางการเงินวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรใช้จ่ายเงินให้มีความรอบคอบ เกิดการประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของเกษตรกรมากขึ้น โดยการจัดทำบัญชีครัวเรือนนับได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและมองเห็นข้อมูลการใช้เงินได้อย่างชัดเจน ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการใช้จ่าย และสามารถบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนให้เกิดความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่าย รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ของครอบครัวให้เหมาะสมกับรายได้และรายจ่ายของตนเอง ดังนั้นการจัดทำบัญชีครัวเรือนจึงมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต (นภาพร ลิขิตวงศ์จร. 2550 : 25)

ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน (Household Accounting Efficiency) เป็นความสามารถในการบริหารจัดการด้านการเงินของครัวเรือนเพื่อให้ทราบที่มาของรายรับและรายจ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนทางการเงินภายในของครัวเรือนให้มีระเบียบและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกบัญชีมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาปรับปรุงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินของครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครัวเรือนให้มีความเหมาะสม โดยประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัว

เรือน สามารถวัดได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย (Decreasing Expend) ด้านการเพิ่มรายได้ (Increasing Revenue) และด้านการออม (Saving Money) (กรมการพัฒนาชุมชน. 2549 : 17) ซึ่งหากเกษตรกรสามารถนำข้อมูลมาวางแผนเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง หาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น และเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้เพื่อใช้ในยามจำเป็นหรือในอนาคต จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในของครัวเรือนทำให้อตนเองและสมาชิกภายในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นความพึงพอใจต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพกายดี มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งคุณภาพชีวิตได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแนวคิดนี้เกิดจากการพิจารณาถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและรายได้ประชาชาติที่เพิ่มมากขึ้นแต่การกระจายรายได้กลับไม่เป็นธรรมผู้มีรายได้น้อยยังคงมีภาระค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้อย่างต่อเนื่อง (ฉวีวรรณ เรืองทัย. 2541 : 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศทำให้ภาพรวมของประเทศดูเหมือนยากจนลง รัฐบาลจึงได้มีการส่งเสริมสนับสนุนวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น ดังนั้นคุณภาพชีวิตจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้านรวมกันไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ (Health) ด้านที่อยู่อาศัย (Habitat) ด้านครอบครัว (Family) ด้านรายได้ (Revenue) และด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพราะหากเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมทำให้เศรษฐกิจ สังคม

การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศดีตามไปด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงต่อไป (สาวิตรี เมืองมุงคุณ. 2551 : 4)

เกษตรกร (Farmers) เป็นอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาช้านาน โดยเฉพาะเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 94.26 ของประชากรทั้งจังหวัด มีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 2,922,263 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 88.36 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ เลี้ยงไหม และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจังหวัดมหาสารคามมีรายได้หลักจากการส่งสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรออกจำหน่ายทั้งในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง โดยอาศัยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน จึงนับได้ว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม. 2557 : เว็บไซต์) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคามจึงได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรลูกค้าที่เป็นสมาชิกของธนาคารได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการด้านการเงิน โดยสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนกันอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกษตรกรได้มีการวางแผนทางการเงินของครัวเรือนได้เป็นอย่างดี โดยธนาคารได้เล็งเห็นว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะเป็นการดูแลปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนด้านการเงินให้กับเกษตรกร ดังนั้นการจัดทำบัญชีครัวเรือนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกษตรกรเกิดการวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้ดีขึ้น สามารถควบคุมรายรับรายจ่ายของครัวเรือนให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดียิ่งขึ้น (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคาม. 2556 : เว็บไซต์)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่ายเงิน เพื่อที่จะได้บริหารจัดการด้านการเงินของตนเองและครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อทดสอบผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่มีต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม
5. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ประเภทการเกษตร และจำนวนการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแตกต่างกัน

6. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ประเภทการเกษตร และจำนวนการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแตกต่างกัน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

1. **ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน (Household Accounting Efficiency)** หมายถึง การบริหารจัดการด้านการเงินของครัวเรือนเพื่อให้ทราบที่มาของรายรับและรายจ่าย โดยนำไปสู่การวางแผนทางการเงินของครัวเรือน เพื่อให้การเงินภายในครัวเรือนมีระเบียบและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.1 ด้านการลดรายจ่าย (Decreasing Expend) หมายถึง การตัดรายจ่ายในสิ่งฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็นออกไปเพื่อลดภาระการจ่ายเงินของครัวเรือนให้น้อยลง

1.2 ด้านการเพิ่มรายได้ (Increasing Revenue) หมายถึง การหารายได้เสริมโดยมีอาชีพอื่นนอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำอยู่เป็นประจำเพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.3 ด้านการออม (Saving Money) หมายถึง รายได้ที่เหลืออยู่หรือที่กันเอาไว้ไม่นำมาใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคในปัจจุบันโดยมีจุดประสงค์เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในอนาคต

2. **คุณภาพชีวิต (Quality of Life)** หมายถึง ความพึงพอใจต่อการมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายดี มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1 ด้านสุขภาพ(Health) หมายถึง ความสมบูรณ์ของสภาพร่างกายของบุคคล ซึ่งปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นผลมาจากการบริโภค

อาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การออกกำลังกายที่สม่ำเสมอ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ และรับการรักษาดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย

2.2 ด้านที่อยู่อาศัย (Habitat) หมายถึง การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งสำหรับตัวเองและครอบครัว อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีขนาดพอเหมาะกับสมาชิกในครอบครัว มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ตลอดจนมีเครื่องอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคเพียงพอกับความต้องการตามสมควรกับฐานะความเป็นอยู่

2.3 ด้านครอบครัว (Family) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวรักใคร่ปรองดองสามัคคีกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละให้แกกัน เข้าใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว ให้อภัยสมาชิกในครอบครัวได้ และให้ความช่วยเหลือในยามที่สมาชิกในครอบครัวประสบปัญหาต่าง ๆ

2.4 ด้านรายได้ (Revenue) หมายถึง องค์กรประกอบทางด้านเศรษฐกิจของบุคคลและครอบครัว ซึ่งรายได้ต้องมีเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และต้องมีรายได้บางส่วนที่เหลือออมไว้เพื่อสร้างฐานะเป็นปีกแผ่นให้ตนเองและเป็นค่าใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

2. ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2,182 คน (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคาม. 2555) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 330 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 42-43) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยจำแนกเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคามตามตำบล และกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน และเลือกตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่มช่วยในการสุ่ม ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล จำนวน 3 คน ทำหน้าที่แจกและรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 330 ชุด โดยการเก็บข้อมูลมีลักษณะเป็นการแจกแบบสอบถามให้กับเกษตรกรตัวต่อตัวและให้เกษตรกรบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถามด้วยตัวเอง

2. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตรในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ประเภทการเกษตร กรรมสิทธิ์การถือ

ครองที่ดิน พื้นที่ถือครองทั้งหมด ขนาดของพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการลดรายจ่าย จำนวน 5 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการคำนึงถึงการใช้จ่ายภายในครัวเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้น้อยลง 2) ด้านการเพิ่มรายได้ จำนวน 5 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการมีอาชีพเสริมภายในครัวเรือน รวมถึงการมุ่งเน้นในการทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น และ 3) ด้านการออม จำนวน 5 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินภายในครอบครัว รวมถึงการฝากเงินไว้กับธนาคาร หรือสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อให้ครอบครัวมีเงินเก็บไว้ใช้ในอนาคต

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 21 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาคุณภาพชีวิต 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพ จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำทุกปี และการรับประทานอาหารทุกมื้อตามหลักโภชนาการที่ถูกต้องอย่างเพียงพอ เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง 2) ด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการมีที่พักอาศัยที่มีความมั่นคงแข็งแรง ขนาดของที่พักอาศัยเหมาะสมกับจำนวนผู้พักอาศัย และมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอกับการใช้งาน 3) ด้านครอบครัว จำนวน 5 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการที่สมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือร่วมกันเสมอเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น และสมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความผูกพัน

และไว้วางใจซึ่งกันและกัน 4) ด้านรายได้ จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการมีรายได้เพียงพอ กับรายจ่าย รวมถึงการวางแผนการใช้จ่ายอย่างประหยัด และหารายได้เสริมเพื่อให้มีเงินเหลือเก็บมากยิ่งขึ้น และ 5) ด้านการมีส่วนร่วม จำนวน 4 ข้อ โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในบริเวณชุมชนที่พักอาศัย และส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในชุมชนและลงมติ เพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชน

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ความมุ่งหมาย และสมมุติฐานในการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์ บารมี อุตสาหกรรมาณกิจ คณบดีคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4.2 อาจารย์ ดร.ณัฐภูมิ ดันติเศรษฐ์ อาจารย์ประจำวิชาสาขา การบัญชี คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง

6. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

6.1 นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไปทดลองใช้ (Try - Out) กับเกษตรกรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คนแรก

6.2 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.479 - 0.895 และคุณภาพชีวิต มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.654 - 0.890 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้เสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้

6.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.757 - 0.788 และคุณภาพชีวิต มีค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.715 - 0.865 ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994) ได้เสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่มีค่าเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้

7. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพ

ของแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณในการทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบระหว่างประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปร	QL	DE	IR	SM	VIF _s
$\bar{X}$	3.59	3.43	3.44	3.61	
S.D.	0.52	0.68	0.65	0.65	
QL		0.433*	0.479*	0.554*	
DE			0.731*	0.600*	2.289
IR				0.642*	2.493
SM					1.815

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวก ระหว่าง 0.433 - 0.554 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF_s ปรากฏว่า

ค่า VIF_s ของตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีค่าตั้งแต่ 1.815 - 2.493 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006 : 585)

ตาราง 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้ตัวแปรตามเป็นคุณภาพชีวิตโดยรวมของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน	คุณภาพชีวิตโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	1.801	0.144	12.535	0.000*
ด้านการลดรายจ่าย (DE)	0.049	0.052	0.935	0.350
ด้านการเพิ่มรายได้ (IR)	0.136	0.056	2.409	0.017*
ด้านการออม (SM)	0.321	0.048	6.664	0.000*

F = 54.669 p = 0.000 Adj R² = 0.329

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 32.9 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการเพิ่มรายได้ (IR) และด้านการออม (SM) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.136 และ 0.321ตามลำดับ และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Quality of Life} = 1.801* + 0.049\text{DE} + 0.136*\text{IR} + 0.321*\text{SM}$$

$$\text{Zquality} = 0.049\text{Zde} + 0.136\text{Zir} + 0.321\text{Zsm}$$

เมื่อ QL แทน คุณภาพชีวิตโดยรวม

DE แทน ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้านการลดรายจ่าย

IR แทน ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้านการเพิ่มรายได้

SM แทน ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการออม

อภิปรายผลการวิจัย 1) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการลดรายจ่าย มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิต ด้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากการลดรายจ่ายเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ทราบข้อมูลสถานการณ์ทางการเงินของครอบครัว ทำให้รับรู้ถึงรายรับและรายจ่ายว่ามีอะไรบ้าง และรายจ่ายใดเป็นรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยที่ไม่จำเป็นหรือเป็นรายจ่ายที่สามารถประหยัดได้ โดยนำข้อมูลจากการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนมาพิจารณา ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการลดรายจ่าย ถ้าเกิดรายจ่ายไม่พอกับรายจ่ายต้องปรับรายจ่ายให้ลดลงเพื่อไม่ให้ครอบครัวเดือดร้อน ทำให้เกิดการปรับพฤติกรรมค่าใช้จ่าย และช่วย

ลดภาระหนี้สินได้ส่วนหนึ่งจากการที่มีรายจ่ายลดน้อยลงทำให้มีเงินใช้หนี้ได้อย่างครบถ้วนและตามระยะเวลาที่กำหนด ถือได้ว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยให้มีการวางแผนทางการเงินภายในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ที่อยู่อาศัยมีความสะดวกสบายสามารถซื้อสิ่งของอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้มากขึ้น จากการมีรายจ่ายลดลงทำให้มีเงินออมเพิ่มมากขึ้นเป็นผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรีย์ เหลืองอิงคะสุต (2551 : 64) พบว่า ประชาชนเห็นด้วยในเรื่องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน ช่วยให้สมาชิกในครัวเรือนสามารถวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม ทราบสาเหตุของปัญหาการรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ช่วยในการบริหารจัดการครอบครัว ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยลง ลด เลิก อบายมุขต่าง ๆ ช่วยในการลดรายจ่ายของครัวเรือน มีการเก็บออมเพิ่มขึ้น มีความจำเป็นในการวางแผนชีวิตในครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง สามารถจัดทำแผนชีวิตได้อย่างเหมาะสม ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข 2) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเพิ่มรายได้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวม เนื่องจากการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบถึงรายรับรายจ่ายที่แท้จริงว่าได้มาจากแหล่งใดบ้าง ทำให้ทราบถึงสาเหตุปัญหาการรายรับที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการหาวิธีเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น เกษตรกรมีการทำการเกษตรที่เน้นปลูกเพื่อกินเองก่อนโดยนำเอาผลผลิตที่ได้มาบริโภคส่วนผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคหรือผลผลิตเพื่อขายจะเป็นรายได้สำหรับใช้สอยในครัวเรือนส่งผลให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นผลให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพร คำขุ่ม (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนแสดงให้เห็นถึงรายรับรายจ่ายของ

ครอบครัวในแต่ละเดือนว่าเพิ่มขึ้นหรือลดได้มากน้อยเพียงใด ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อรายรับและรายจ่ายในชีวิตประจำวัน เกิดการวางแผนการเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตรว่าสินค้าเกษตรชนิดใดสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวมากที่สุด เพื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในแต่ละปีและนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการเพาะปลูกผลผลิตผลทางการเกษตรในฤดูกาลต่อไป ทำให้เกิดการวางแผนการใช้จ่ายอย่างมีวินัยและเป็นระบบ 3) ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการออม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวม เนื่องจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ทราบถึงยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบัน สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวังเพื่อที่จะได้ไม่ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ เกิดการควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายโดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ทุกคนในครอบครัวรู้ถึงแหล่งที่มาของรายรับและการใช้ไปของค่าใช้จ่ายในแต่ละวันทำให้สามารถนำข้อมูลการใช้จ่ายมาวางแผนบริหารการเงินในอนาคตได้ ทำให้การบริหารการเงินในครัวเรือนมีระเบียบ รู้จักบริหารเงินในครอบครัวให้มีความพอดีเหลือไว้พอใช้และไว้เก็บออม เป็นผลให้ภาระหนี้สินภายในครัวเรือนลดลง ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ ดอนรัมย์ (2551 : 43) พบว่า การทำบัญชีครัวเรือนมีความจำเป็นเพราะทำให้มีเงิน ออมมากขึ้นเมื่อรู้จักบันทึกการรายรับรายจ่ายต่าง ๆ ก็จะทำให้ทราบถึงสถานะการเงินของครอบครัวว่ามีความสมดุลกันหรือไม่ และเมื่อมีรายได้มากแต่รายจ่ายน้อยก็จะทำให้เหลือเงินอีกส่วนหนึ่งที่จะเก็บไว้เป็นเงินออมของครัวเรือนต่อไป เมื่อถึงวาระที่จะต้องชำระหนี้ก็สามารถที่จะมีเงินที่จะนำไปชำระได้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดเพราะได้แบ่งเงินส่วนหนึ่งเก็บออมไว้แล้วทำให้ทราบรายละเอียดรายได้รายจ่ายของครอบครัวในแต่ละเดือน การบันทึกการรายการต่าง ๆ ลงในสมุดบัญชีครัวเรือน

ทำให้เกษตรกรสามารถที่จะรับฐานะทางการเงินของครอบครัวในแต่ละเดือนว่ารายได้กับรายจ่ายสมดุลกันหรือไม่ อีกทั้งยังทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะมีการใช้จ่ายอย่างพอตัว ทำให้ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งต่าง ๆ และยิ่งเห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักตัดทอนรายจ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นและสิ่งของฟุ่มเฟือยออกไปได้ 4) เกษตรกร ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประเภท การเกษตร และจำนวนการกั้มเงินจากธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เกษตรกร ที่มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกัน เนื่องจากรายได้ของเกษตรกรมาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรที่มีขนาดของพื้นที่ไม่เท่ากันมีผลผลิตในปริมาณที่แตกต่างกัน เป็นผลให้รายได้ต่อเดือนต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดทำบัญชีครัวเรือนต่างกันออกไป เช่น เกษตรกรที่มีรายได้จำนวนมากอาจคิดว่ารายได้ของตนเพิ่มขึ้นและจะเพิ่มขึ้นทุกปี หากมีการจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายอยู่เสมอเป็นประจำทุกวัน จะส่งผลให้มีการวางแผนทางด้านการเงินภายในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นผลให้เกษตรกรมีความคิดเห็นแตกต่างสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ชัยวิชู (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า รายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายรวมของครัวเรือน และจำนวนเงินออมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชากรตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือน และเกษตรกร ที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยรวมแตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนและมีภาระหนี้สินแตกต่างกัน เป็นผลให้

มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่ต่างกันด้วย ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่างกันออกไป เกษตรกรที่มีภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมากจะมีการจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายเป็นประจำทุกวันและต่อเนื่อง เนื่องจากเห็นว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รู้ถึงสาเหตุของค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้และช่วยลดภาระหนี้สินได้จากการที่เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายลดน้อยลง เกิดการระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถวางแผนทางด้านการเงินในอนาคตได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ชัยวิชู (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า รายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายรวมของครัวเรือน และจำนวนเงินออม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชากรตัดสินใจจัดทำบัญชีครัวเรือน 5) เกษตรกร ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือน และประเภทการเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกัน เกษตรกร ที่มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพชีวิตโดยรวม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านรายได้แตกต่างกัน เนื่องจากกิจกรรมการเกษตรต้องอาศัยปัจจัยการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้แต่ละครัวเรือนมีความแตกต่างกันทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ เกษตรกรที่สามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้ในปริมาณมากสามารถนำผลผลิตไปขายสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ส่วนเกษตรกรที่สร้างผลผลิตทางการเกษตรได้น้อยจะมีโอกาสเพิ่มพูนรายได้ให้กับครัวเรือนได้น้อย เป็นผลให้เกษตรกรที่มีรายได้สูงมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่า มีที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้สะดวกกว่า มีรายได้ที่เพียงพอและมีความมั่นคงในชีวิตกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติเทพ มโน

การ (2556 : บทคัดย่อ) พบว่า รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากการมีรายได้ต่อเดือนที่เพียงพอกับการดูแลครอบครัวและค่าใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ และเกษตรกร ที่มีจำนวนการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพชีวิตโดยรวม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านครอบครัว และด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นและสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและปัญหาราคาสินค้าผลผลิตที่ไม่ได้ตามเป้าหมาย เป็นผลให้เกษตรกรต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในการผลิตและการบริโภคในครัวเรือน เช่น การศึกษาของบุตร การซื้อสินค้าเพื่ออำนวยความสะดวก การลงทุนประกอบอาชีพ รวมทั้งสาเหตุอื่น ๆ ส่งผลให้เกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินในจำนวนมากจะมีภาระหนี้สินที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินในจำนวนน้อย เกษตรกรที่มีภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นต้องทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้มีเงินมาจ่ายชำระหนี้ และเกษตรกรต้องเพิ่มจำนวนผลผลิตมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาอยู่กับครอบครัวรวมถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนน้อยลง เป็นผลให้เกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินในจำนวนที่แตกต่างกันย่อมมีคุณภาพชีวิตต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภพ สุคันธา (2552 : 31) พบว่า ปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เกษตรกรต้องสร้างภาระหนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาชำระหนี้สินที่ก่อขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรต้องให้สมาชิกไปทำงานภายนอกชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนเมืองมีมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ภาระหนี้จากการลงทุนเพื่อการเกษตรยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่แย่งลง นอกจากนี้เกษตรกรยังเกิดความเครียดเนื่องจากต้องหาแหล่งเงินทุนเพื่อปลดภาระหนี้สินและภาระของครอบครัวที่ต้องแบกรับ และอาจจะ

เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมาในภายหลัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต และประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการออม โดยมีการจดบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนทุกวัน เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการเงินของครอบครัวที่เป็นจริง และสามารถสรุปได้ว่าในแต่ละเดือนครอบครัวมีรายรับเท่าไร รายจ่ายเท่าไร เพื่อเป็นการวางแผนการออมของครอบครัวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือน และควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง ทำให้เกษตรกรมีเงินออมเพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.3 เกษตรกรควรตระหนักถึงการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายและเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.4 เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการออมและบริหารเงินออมของครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะช่วยให้สถานการณ์ทางการเงินของครอบครัวดีขึ้นทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป

1.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ และมีค่าใช้จ่ายสูง เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนในระดับน้อย จึงเห็นควรว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของเกษตรกรแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น ที่อาจเป็นตัวผลักดันทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นแนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น ที่มีผลกระทบ

ต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 ควรมีการศึกษาผลกระทบของสาเหตุปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการลดรายจ่าย และด้านการเพิ่มรายได้ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเกษตรกรในช่วงการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2.5 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรในจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามหรือไม่อย่างไร และเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดและเกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทนิตระดับปริญญาโท คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2549). *คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน*. กรุงเทพฯ.
- ฉวีวรรณ เรืองทัย. (2541). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานอพยพในจังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมหาสารคาม. (สิงหาคม 2556). *โครงการพักหนี้ด้วย บัญชีครัวเรือน*. <<http://webhost.cpd.go.th/mahasarakham/DebtReductionPrograms.html>>.
- นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร. (2550). *บัญชีครัวเรือน เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง*. วารสารศูนย์วิชาการ ฉบับที่ 3.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- รพีพร คำชุ่ม. (2550). *ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน : กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน*. สารนิพนธ์ บข.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุกัญญา ชัยวิฑู. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สุคนธ์ เหลืองอิงคะสุต. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุพรรณิ ต่อนริบ. (2551). *การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่*. สารนิพนธ์ วศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สาวิตรี เมืองมุงคุณ. (2551). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*. สารนิพนธ์ รศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิรภพ สุคันธา. (2552). *ปัญหาภาระหนี้สินเกษตรกร กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองหล่ม ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานวิจัย ศ.บ เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม. (2557). *ข้อมูลการเกษตรกรรม*. <<http://www.mahasarakham.doae.go.th>>.
- อดิเทพ มโนการ. (2556). *การศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์ บข.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Black, K. (2006). *Business Statistic for Contemporary Decision Making*. 4th ed. USA : John Wiley & Son.
- Nunnally, J.C. and Bernstein, I.H. (1994). *Psychometric Theory*. New York : McGraw Hill.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. 2nd ed. New York : McGraw Hill.